

Wiek XIV – XVI

19 III 1387 r. królowa Jadwiga nadała Jurkowi i Ananiaszowi Dobrosławiczowi wieś Tustanowice (p. Drohobycz) i monaster Borysław na prawie lennym. W dokumencie nie ma żadnych wskazówek do ich pochodzenia. Jedyne Wyrostek, Ród..., s. 60-62 stwierdza, że ród Sasów Tustanowskich należał do najpotężniejszych w Samborskiem i dał początek: Kłodnickim, Borysławskim, Kropiwnickim. Nadanie Jadwigi zatwierdził 31 X 1387 r. król Władysław zastrzegając zamianę wsi, gdyby w Tustanowicach odkryto złoto (ZDM VIII, nr 2539).

Rok 1387 nie jest datą oznaczającą początek istnienia Tustanowic (U 16) lecz przekazania wsi na prawie lennym przez królową Jadwigę Jurkowi i Ananiaszowi Dobrosławiczowi. Wraz z wsią otrzymali monaster Borysław. Już L. Wyrostek zauważył, że w ich imionach i nazwisku trudno dopatrzeć się cech wołoskich, nie mniej używali herbu Sas i dali początek kilku dużym rodom z tradycjami wołoskiego pochodzenia. Wołoskość Tustanowskich tkwiła w fakcie, że jak wszyscy inni Wołosi z końca XIV wieku i oni posiadali nadanie księcia Opolczyka na część Kłodnicy, który w 1395 r. zatwierdził król Jagiełło

Zanim ród Tustanowskich otrzymał w 1387 r. od królowej Jadwigi Tustanowice już był w posiadaniu Kłodnicy (p. Stryj). Właściwy dokument Władysława Opolczyka zatwierdzony w 1395 r. przez króla Władysława przedstawili w 1469 r. (Wyrostek, Ród..., s. 63). Tego zdania był również Gilewicz, Stanowisko..., s. 98, twierdząc, iż Kłodnica w dobrach Tustanowskich pochodziła z nadań Opolczyka. Faktem jest, że w 1438 r. Jacek po swoim ojcu dysponował częściami we wsiach: Tustanowice, Borysław, Kropiwnik, Uliczno, Kłodnica, Monastyr, Dołhołuka (AGZ XIII, nr 812). A zatem data 23 VI 1391 r. nie jest pierwszą datą historii Kłodnicy, ale ważną jeśli idzie o jej początki i argumentacje wołoskiego pochodzenia. W tym dniu król Władysław nadał braciom rodzonym Benedyktowi, Stefanowi, Andrzejowi i Marcinowi rodem ze wsi Laszki (!) wieś królewską o nazwie „Kolodnicza una cum silva Worotcza" a dalej „in eadem silva Worothcza pascuis Valachorum" (ZDM VI, nr 1574). Nie ulega wątpliwości, że Kłodnica w końcu XIV w. była wsią zamieszkałą przez Wołochów, którzy mieli prawo wypasu w okolicznych lasach.

Jerzy Czajkowski, Studia nad Łemkowszczyzną, Sanok 1999

Tustanowice z monasterem Borysław nadała dziedzicznie królowa Jadwiga niejakiemu **Jurkowi i Ananiaszowi Dobrosławiczom** r. 1387. Ta pierwsza wiadomość odnosi się niewątpliwie do protoplastów rodu **Tustanowskich**. Krótki regest nie daje jednak bliższych danych, co do pochodzenia lub przynależności narodowościowej obdarowanych; nie rozstrzygają też tej kwestii imiona ani nawet przydomki, jakkolwiek wpływy wschodnio-słowiańskie są aż nadto widoczne. Chcąc oświetlić choć tylko częściowo to ważne zagadnienie, zajmiemy się wywodem niejakiogo Fila z Litymi r. 1415.

Król Władysław zamianował około tego czasu szlachetnego Fila z Litymi, ziemianina, sędzią ziemskim w Drohobyczu, jednak mieszkańcy i obywatele nie chcieli go słuchać, mówiąc, że nie jest szlachcicem. Wobec ciężkiego zarzutu przeprowadził Fil z bratem Maszem dowód prawdy przez świadków *more solito ter* stawiając krewnych, mianowicie: po ojcu **Kalenika i Filipa z Tustanowic**, po babce ojczystej Ryterowiczów z Wykot, po matce Brzechowiczów z Czajkowic, wreszcie po babce macierzystej Czapliców z Pohorc. Król zatwierdził ten wywód, wydając Filowi odpowiedni dokument

Widzimy, że **Tustanowscy** występują tutaj w roli najbliższych krewnych Fila i Masza – są ich stryjcami. Opierając się na tym szczególe, musimy przyjąć dalszy wniosek, że ród Fila i Kalenika powstawał równocześnie, że zatem miał już za sobą linię ojcowską i dziadowską. Z porównania dat 1387 i 1415 otrzymujemy liczbę 28 lat, co nie może odpowiadać nawet w przybliżeniu okresowi założenia podwalin pod gniazdo **Tustanowskich**-Lityńskich. Tą drogą dochodzimy znów do przekonania, że istnieje również tutaj znaczna rozbieżność między faktycznym pobytem ziemianina a wystawieniem dlań aktu nadawczego. Wedle wszelkiego prawdopodobieństwa zachodzi w niniejszym wypadku różnica lat jednego pokolenia (± 30) tak, że Jurka i Ananiasza można już zaliczać do ziemian miejscowych a nie napływowych.

Dopiero pokolenie następne, a więc Fil i Kalenik, zdradza swemi imionami niewątpliwy fakt, że w obu wypadkach mamy do czynienia ze środowiskiem wołoskim.

W zjeździe r. 1427 uczestniczyło trzech rodowców: Ilko, Filip i Iwan. Wszystkie te osobistości, z wyjątkiem jedynie Kalenika, działają jeszcze w latach trzydziestych i dalszych, przyczem liczba braci zwiększa się o Jacka, Hrycia, Maszka i Daszka – ogółem 8 braci-dziedziców. W r. 1438 sprzedali bracia Kostko, Setko i Fedka, zdaje się po Kaletniku, swe działki w Tustanowicach, Borysławiu, Kłonicy, Monasteru i Długołące (Dołhołuka) stryjowi Iwanowi. W tymże roku Jacek wydzierżawił bratu Ilkowi udziały w powyższych dobrach a nadto także w Ulicznie; opuścił on później gniazdo i osiadł na tenucie Krasów w Lwowskiem. Ilko miał w Sanokiem wieś Doliny, którą sprzedał Laszkowi r. 1441. Obaj odkupili wtenczas Modrych od Jerzego z Rybotycz, z którym łączyły ich jakieś węzły pokrewieństwa (Prawdopodobnie matka Jerzego pochodziła z **Tustanowic** i była siostrą Eliasza, czyli Ilka, który był wobec tego wujem Jerzego).

W r. 1447 przeprowadzili bracia podział majątności w ten sposób, że wydzielili Iwanowi Kropiwnik nad górnym Stryjem, a Maszowi, Filipowi i Hryciowi pozostawili Kłonicę, Borysław i Dołhołukę. W **Tustanowicach** pozostał wobec tego Ilko jako główny dziedzic, jednak reszta rodzeństwa zastrzegła sobie i tam pewne udziały dla siebie. Nowe gniazda wyodrębniały się stopniowo, wobec czego zachowamy przy ich omawianiu kolejność chronologiczną.

Głównym dziedzicem gniazda rodowego pozostał Ilko Tustanowski. W latach 1438-1447 przeprowadził on szereg transakcyj z braćmi i osobami postronnymi, w wyniku, których skomasował swe dobra w obrębie włości tustanowickiej oraz tenuty Modrych. W ciągu swej działalności popadł tylko raz w zatarg ze starostą stryjskim, Zakliką Tarłą, oskarżony o zajęcie stada owiec łącznie z pasterzem i psem owczarskim. Po dłuższej przerwie ukazują się w Tustanowicach nowi właściciele w osobach braci: Ihnata, Iwaśka, Waśka i siostry powyższych Aleksandry, zamężnej r. 1478 za Aleksandrem z Tyszkowic. Ihnat wziął z Andrzejem Lubienieckim Truskawiec od Korytków w 550 grzywnach r. 1471. Równocześnie wpuścił do Tustanowic dzierżawcę, Stefka z Michałowic, który zaczął się odtąd pisać tenutariuszem nowej posiadłości. Setko utrwali się niebawem pewniej, gdyż pojął córkę po Maszku, Natkę, która wytoczyła r. 1482 gwałtowny proces Hryciowi Borysławskiemu o najazd i rabunek jej dworu w Tustanowicach. Ihnata i Iwaśka pozywali starostowie o zaległe podatki, zaniechanie dowozu drzewa na naprawę zamku i inne świadczenia obronne. Tego rodzaju pozwów mamy z okresu lat 1470-1480 kilkadziesiąt. Córka Iwaśka, Marusia, wyszła r. 1483 za Iwanka Krynickiego, wnosząc mu 60 grzywien posagu. Ihnat pozostawił Waśka, Michała i Marusię, od r. 1501 żonę Iwaśka Korczyńskiego. Waśko ożenił się r. 1506 z Fedką Rzemieniowską; sprawował równocześnie opiekę nad dziećmi Hrycia Czołowskiego. Michał pojął r. 1501 Oleńkę Ostałowską a Jacek został popem w Modryczu. W r. 1508 złożył Jacek pobór z części Tustanowic, Truskawca i Modrycza a Ihnat po Waśku uiścił nadto opłatę z Kawaska, Uliczna i Semiginowa. Ponieważ starostowie przejęli wkrótce od nich tenuty Modrycz i Truskawiec, nabyli rodowcy tytułem rekompensaty Pukienice poniżej Stryja. W r. 1525 wyprowadzili tamże Waśko z przydomkiem Nahorny i Michał komisję graniczną, przed którą uskarżali się, że starostowie odebrali im część dóbr siłą, jednak protest nie odniósł żadnego skutku. W tym samym roku odgraniczyli rodowcy Tustanowice od Modrycza, Solca i Hubic. Jacek zapisał r. 1539 spadającą na niego część w Ulicznie królowi, dzięki czemu weszli starostowie w centrum posiadłości rodowych Tustanowskich. W r. 1543 odnowili bracia pierwszy przywilej na Tustanowice, a r. 1552 uzyskali zatwierdzenie granic wytyczonych r. 1525. Obok głównego gniazda posiadali rodowcy udziały w kilku dalszych posiadłościach.

Ludwik Wyrostek – Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej, Kraków 1932.